

Шкільні
бібліотеки
Австрії

На думку австрійських фахівців, вдосконаленню роботи шкільних бібліотек сьогодні сприяють постійно мінливі вимоги сучасного суспільства до системи освіти.

Сьогодні в Австрії шкільна бібліотека – не просто місце зберігання і видачі книг, а навчальний центр, де бібліотекарі-професіонали виконують також і педагогічну роботу

Сучасна шкільна бібліотека в Австрії пропонує своїм користувачам:

- широкий вибір матеріалів для навчання і проведення дозвілля школярів;
- місце навчання не тільки читацької грамотності, але й самостійному та критичному спілкуванню з документами на різних носіях;
- професійну допомогу кваліфікованого бібліотекаря;
- комфортне середовище для опанування навичками роботи з навчальними матеріалами, а також навичками самостійного навчання.

Численні дослідження, що проводилися зарубіжними фахівцями, довели існування зв'язку між успішністю учнів і наявністю в школах добре оснащеної, сучасної шкільної бібліотеки. Вільний доступ до книг та інших документів підвищує рівень читацької грамотності учнів.

Примітно, що країни, які показали високі результати в міжнародному тестуванні PISA, наприклад, Фінляндія, Велика Британія, Австрія мають високоефективну систему шкільних бібліотек, важливість розвитку якої давно визнана на державному рівні.

Школа – пансіон
Stiftung
Theresianische
Akademie |
Вена, Австрія -
Albion Education

Етапи розвитку шкільних бібліотек в Австрії Передісторія
Спочатку обслуговування дітей і підлітків в Австрії здійснювали міські публічні, громадські, церковні та заводські бібліотеки. Вони запрошували юних читачів на ознайомчі бібліотечні екскурсії, авторські читання.

Міські бібліотеки влаштовували перед школами зупинки для своїх бібліобусів

У 1948 р була заснована некомерційна організація «Австрійський книжковий клуб для дітей і молоді»
Численні заходи, організовані книжковим клубом, включали:

- ✓ лотереї з роздачею книг в якості призів,
- ✓ поширення читацьких квитків,
- ✓ семінари з підвищення кваліфікації для вчителів,
- ✓ підготовка екскурсій школярів до публічних бібліотек.

Робота книжкового клубу сприяла збільшенню кількості видань дитячої та юнацької літератури і її поширенню в країні.

Створення перших шкільних бібліотек (в традиційному їх розумінні) в Австрії відноситься до 1970-м рр.

У той же час основні школи стали перетворюватися в «Школи повного дня», де бібліотека повинна була служити в першу чергу для читання позакласної літератури з метою організації вільного часу дітей після уроків

Шкільні бібліотеки створювалися в першу чергу при гімназіях

Для австрійського досвіду розвитку шкільних бібліотек була характерна відсутність штатних бібліотекарів з професійною освітою.

Роботу в бібліотеках доручили викладачам, які після навчання на семінарах для викладачів-волонтерів стали першими шкільними бібліотекарями. Тим самим гарантувалася активна інтеграція бібліотеки в навчальні заняття і шкільне життя.

Сьогодні зміст навчальних програм таких семінарів відповідає найсучаснішим вимогам, включаючи роботу з фондами, педагогіку читання, управління персоналом, менеджмент та інше.

80 і 90-і роки ХХ в.

На роботу шкільних бібліотек в Австрії вплинуло прийняте в 1982 р постанова Міністерства освіти, мистецтва і культури про розвиток читацької грамотності учнів і значення читання в освітньому процесі. В ньому підкреслювалося, що розвиток навичок читання й мови необхідно для оволодіння знаннями з усіх предметів, а тому є однією з основних освітніх і виховних завдань австрійських шкіл.

Шкільній бібліотеці в цьому процесі відводилася велика роль: вона повинна була «надати школярам можливості для розвитку у них читацьких інтересів і звички до читання і таким чином спонукати їх до безперервного читання та навчання протягом усього життя»

У 1999 було опубліковано нову постанову, в якій говорилося про «просуванні читання в мультимедійну епоху». Цей документ, виходячи з реалій сьогодення, підкреслює значення читання для оволодіння новими інформаційними і комунікаційними технологіями в цифрову епоху.

Уміння читати є основою для розвитку самостійно мислячою і діючою особистості. Завдання школи (і разом з нею шкільної бібліотеки) не тільки розвивати навички читання, але і пробуджувати у дітей і підлітків готовність до читання, радість від процесу читання і прагнення читати протягом усього життя.

Згідно з постановою, шкільній бібліотеці надається особливе значення в справі навчання навичкам читання. .

Викладачі та бібліотекарі зобов'язані розвивати культуру читання в школі, привчати дітей до регулярного користування шкільною бібліотекою, яка стає сьогодні мультимедійним навчальним і інформаційним центром, де діти знайомляться з різними інформаційними ресурсами.

Як місце читання та спілкування бібліотека покликана вносити важливий вклад в якість шкільного навчання. Але, крім того, вона повинна стати тим місцем, де дитина зможе вперше відчувати «магію читання». Тому забезпечення шкільної бібліотеки сучасними технічними засобами та комплектування її фондів різними видами документів як на паперових, так і на електронних носіях має першорядне значення. У постанові підкреслена також важливість налагодження партнерських контактів з публічними бібліотеками

З другої половини 1980-х рр. шкільне бібліотечна справа країни стало активно розвиватися, завдяки підтримці Міністерства освіти, мистецтва і культури, і перш за все створеного в ньому в 1987 р нового відділу - «Бібліотечна служба для шкіл» (Bibliotheken-Service für Schulen) - консультаційно-методичної служби для шкільних бібліотек.

Фахівці служби випускають рекламні брошури і відеофільми, публікують статті в професійній пресі, розробляють програми семінарів по підвищенню кваліфікації вчителів-бібліотекарів

Бібліотеки в початкових школах (VS-Bibliothek).

Початкова освіта в Австрії є обов'язковою і триває 4 роки, від 6 до 10 років (1-4 класи).

У них важливу роль відіграє розстановка книг та інших документів на полицях, тому необхідно мати досить місця для подання книг великого формату з ілюстраціями і книжок для зовсім маленьких читачів. При комплектуванні фондів особлива увага приділяється літературі з навчання читання і читацької грамотності. Оформлення бібліотечного простору має сприяти виникненню відчуття безпеки та комфорту.

В бібліотеці повинні бути затишні місця для усамітнення з цікавою книжкою.

Бібліотеки в основних школах (HS-Bibliothek).

У бібліотеках шкіл, що мають в своєму складі вісім і більше класів, має бути мінімум 2,5 тис. книг. В школах, які мають менше восьми класів (але більше 50 учнів), на кожного учня в бібліотеці має припадати як мінімум 10 книг. Значну частку фондів (майже 50%) складає науково-популярна література. Енциклопедії та довідники знаходяться в відкритому доступі. Великий вибір літератури, яка не входить до шкільної програми, відкриває перед дітьми шлях до отримання додаткових знань. На обслуговування читачів учителем-бібліотекарем шкіл цього типу відводиться від двох до шести годин в день (в залежності від кількості класів у структурі школи).

Бібліотеки в повних загальноосвітніх середніх школах (гімназіях) (AHS Bibliothek).

Розрізняють три категорії шкіл даного типу за кількістю учнів:

категорія I - до 600 учнів (обсяг фонду - 5 тис. прим., площа приміщення бібліотеки - мінімум 75 кв.м.);

категорія II - більше 600 учнів (7500 прим., мінімум 100 кв.м.);

категорія III - понад 1000 учнів (10 тис. прим., мінімум 140 кв.м.).

На бібліотечне обслуговування відводиться від шести до дев'яти годин на день (в залежності від категорії школи).

У години обслуговування бібліотекар зобов'язаний бути присутнім в бібліотеці: він займається книговидачею і консультує користувачів.

Різниця між годинами роботи бібліотеки і годинами обслуговування користувачів відводиться для виконання інших обов'язків бібліотекаря, наприклад комплектування і розстановки фонду і т.д.

Крім сказаного, бібліотеки шкіл даного типу надають учням можливість для підготовки письмових робіт до іспиту на отримання атестата зрілості, а тому в них є великий вибір спеціальної (галузевої) літератури

Бібліотеки в школах професійної підготовки (BMHS-Bibliothek).

Тут бібліотечний фонд включає широкий спектр навчальної та спеціальної літератури з профільним для школи напрямів та дисциплін, що дає можливість підготовки до написання навчальних робіт. Інтерес до читання у вільний від навчання час стимулює науково-популярна та художня література. У бібліотеках, які обслуговують крім учнів денних професійних шкіл ще й учнів вечірніх шкіл, відведені додаткові години роботи вечорами

Шкільна бібліотека як інформаційний центр

Добре укомплектована і технічно оснащена шкільна бібліотека є в першу чергу інформаційним центром для всієї школи. Учні та викладачі можуть отримати тут необхідну для занять інформацію. Вчителі направляють школярів в бібліотеку, щоб вони знайшли там матеріали (в друкованій та електронній формі) для виконання різних навчальних завдань, а також для роз'яснення що виникають на уроці питань. Наприклад, за допомогою довідників, енциклопедичних словників можна перевірити статистичні дані, історичні дати, правопис слів, переклад текстів і т.д.

Таким чином діти досягають основи інформаційної грамотності - пошук інформації в різних джерелах, вміння оцінити її за ступенем важливості і вибір найбільш інформативних матеріалів.

Бібліотека надає кожному учневі можливості для індивідуальної роботи відповідно його рівню знань, темпу навчання та методу пошуку інформації.

Оберпуллендорф Австрия

Шкільна бібліотека як мультимедійний центр

В останні роки сильно змінюється образ бібліотеки - від місця зберігання книг до мультимедійної читацької та навчальної «майстерні». Виконуючи свою роль у навчальній роботі школи, вона пропонує поряд з друкованими документами записи на CD-ROM, слайди, аудіовізуальні матеріали та ін. До обов'язкового оснащення мультимедійного центру відносяться автоматизовані робочі місця з виходом в Інтернет, апаратне і програмне забезпечення для показу фільмів і презентацій (наприклад, навчальних проектів), пакети прикладних програм навчального характеру, довідкові та повнотекстові бази даних, прилади для демонстрації фільмів, відеозаписів, прослуховування аудіозаписів.

За необхідне вважається наявність також сучасних меблів (полиці і стенди) для представлення різних документів в відкритому доступі. Послуги мультимедійної бібліотеки доступні не тільки в її приміщенні, але і «віртуально» (в класах і інших приміщеннях школи, на дому, тобто всюди, де є комп'ютер з виходом в Інтернет); можливо і електронне навчання (elearning).

Робота в цій бібліотеці висуває додаткові вимоги і вчителю і бібліотекарю:

- ✓ високий рівень володіння новими інформаційними і комунікаційними технологіями,
- ✓ вміння навчити користувачів різним стратегіям,
- ✓ інформаційного пошуку (пошукові системи в мережі Інтернет, бази даних і т.д.).

Шкільна бібліотека як навчальний центр («навчальна бібліотека »)

Користування бібліотекою як місцем навчання може мати різноманітні форми, наприклад:

- ✓ самостійне користування бібліотекою під час занять;
- ✓ відвідування бібліотеки для підготовки до занять;
- ✓ організоване користування бібліотекою під час занять;
- ✓ відвідування бібліотеки для пошуку додаткового матеріалу по досліджуваному питанню,
- ✓ поповнення і поглиблення знань з навчальних дисциплін.

Таким чином, мова йде не про навчання «в бібліотеці», а про навчання «з бібліотекою».

Навчальна діяльність сконцентрована за темами шкільної програми.

Опанувати основи інформаційної та читацької грамотності учням допомагає кваліфікований учитель-бібліотекар, який є їх основним порадиником і консультантом в шкільній бібліотеці.

Особливо важливим австрійські фахівці вважають наявність у вчителя-бібліотекаря, крім педагогічної освіти, бібліотечної підготовки.

Дипломований викладач володіє теорією і практикою навчання. Він може не тільки професійно проконсультувати, але і навчити школяра. Австрійські фахівці вважають, що бібліотекарі з педагогічною освітою дуже потрібні також в публічних і університетських бібліотеках і що необхідність в такому персоналі стає все більш очевидною при все зростаючій сьогодні потреби в «Навчальній бібліотеці»

Шкільна бібліотека як центр навчання користування бібліотекою

В австрійських школах практикуються заняття по введенню в користування бібліотекою і ознайомлення з бібліотечною справою і книгознавством для цілого класу. Крім цього існують індивідуальні заняття з бібліотекарем. Школярів вчать всьому тому, що допоможе їм після закінчення школи самостійно займатися в будь-якій бібліотеці (публічної, університетської та т.д.) і відчувати себе в ній комфортно і впевнено. Уже в початковій школі дітей вчать правилам користування бібліотекою, правилами розстановки фонду, книговидачі, різним прийомам інформаційного пошуку (наприклад, пошуку книг за шифрами в картковому і електронному каталогах, пошуку інформації в енциклопедіях, довідниках і словниках), основам користування Інтернет і інформаційно-пошуковими системами, складання списку літератури з певній темі. Вчать також дбайливого поводження з книгами. До старших класів школярі вже володіють різними стратегіями інформаційного пошуку, вміють користуватися базами даних, електронним каталогом і т.д. Для оволодіння всім цим бібліотекарі пропонують різні вправи, в тому числі і в ігровій формі (наприклад, вікторини, загадки, бібліотечні ралі і т.д.)

Шкільна бібліотека як центр підтримки читання

Розвиток читацької грамотності, залучення до читання - ці завдання з самого початку виникнення австрійської шкільної бібліотеки вважалися головними в її діяльності. Наявність в школі добре укомплектованої і обладнаної бібліотеки і кваліфікованого бібліотекаря грає важливу роль у формуванні загальної культури читання в школі, а також сприяє стимулюванню мотивації до читання. Бібліотекар бере активну участь в цій справі, дає методичні рекомендації вчителям з усіх питань, що стосуються залучення дітей і підлітків до читання.

Бібліотеки різних рівнів шкіл проводять заходи по залученню школярів до читання та цікавого і творчого проведення вільного часу.

Для цього застосовуються різні методи і форми роботи, наприклад:

- ✓ прочитання всіма учнями класу однієї і тієї ж книги (науково-популярної або художньої) і опрацювання (в рамках навчальної програми) прочитаного матеріалу на уроці;
- ✓ організоване відвідування бібліотеки під час навчальних занять;
- ✓ реалізація під час навчальних занять різних творчих проектів з читання, а також читання вголос, обговорення прочитаного, написання власних творів (наприклад, п'єс, оповідань і т.д.);
- ✓ відвідування бібліотеки в позаурочний час (мета: просто посидіти і почитати, взяти книгу додому).
- ✓ кіно з книжки з картинками (сумісний захід старшокласників та молодших школярів)

Шкільна бібліотека як центр спілкування

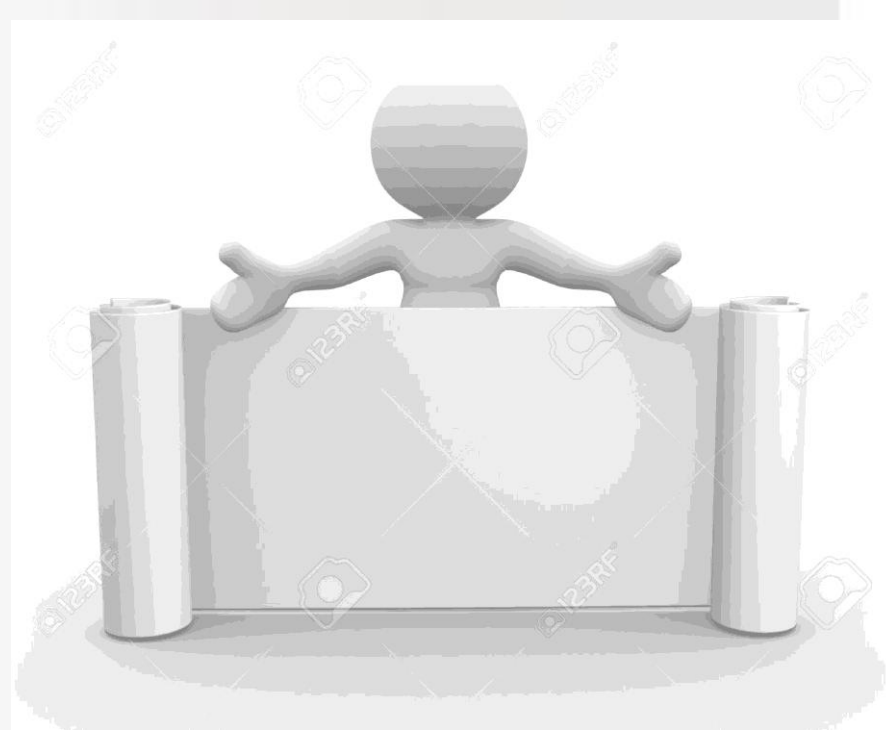
Відвідування шкільної бібліотеки надає можливості для проведення дозвілля, запланованих зустрічей з друзями або спонтанних зустрічей і знайомств з новими людьми. Тут можна дискутувати один з одним, надавати допомогу у виконанні домашніх завдань своїм товаришам, ділитися досвідом, проблемами, а також, звичайно, читати книги, газети і журнали, слухати музику, «подорожувати» по мережі Інтернет, спілкуватися в чаті, грати в настільні ігри та багато іншого. Її можна назвати свого роду «мостом» між навчальними заняттями і дозвіллям.

Сучасні тенденції в розвитку шкільних бібліотек Австрії

Бібліотеки багатьох загальноосвітніх шкіл Австрії вже стали для учнів улюбленим місцем відвідування. У розвитку шкільного бібліотечної справи країни за останні 15 років відзначається значний підйом. Особливо активно створювалися бібліотеки основних і, в останні роки, початкових шкіл. У підсумкових матеріалах досліджень які проводилися в 2002 р, було відзначено значне збільшення кількості шкільних бібліотек.

Міжнародні дослідження показують, що шкільні бібліотеки (починаючи з початкової школи) мають величезний вплив на успішність кожної окремої дитини. Вони привчають дитину користуватися бібліотекою і роблять природним подальше звернення до інформаційних ресурсів публічних і університетських бібліотек.

В Австрії велика увага приділяється розвитку контактів між шкільними бібліотеками та організаціями-засновниками, які надають їм підтримку, а також обміну досвідом між бібліотечними працівниками. Цими питаннями також займаються бібліотечні союзи земель, при яких працюють консультаційно-методичні служби для бібліотек. Крім того, в країні створені спеціальні об'єднання з питань розвитку шкільних бібліотек, що складаються з високопрофесійних фахівців

Бібліотечні кадри

Для вчителів, які прагнуть стати шкільними бібліотекарями, існують спеціальні семінари з підвищення кваліфікації, що організовуються педагогічними вузами (2 - 5 тижнів).

Закінчується навчання написанням проектної роботи обсягом 30 - 100 сторінок, тема якої вибирається слухачем залежно від завдань, що стоять перед бібліотекою тієї школи, в якій він працює.

Отримати кваліфікацію шкільного бібліотекаря можуть і майбутні вчителі - студенти педагогічних вузів, пройшовши спеціальний курс в рамках свого навчання.

Бібліотекар сучасної австрійської шкільної бібліотеки має велике коло обов'язків, виступаючи в декількох ролях:

- ✓ педагог,
- ✓ консультант,
- ✓ інформаційний менеджер,
- ✓ бібліотечний,
- ✓ адміністратор

Зазвичай роботу в бібліотеці виконує один співробітник, але в деяких випадках обов'язки бібліотекаря можуть бути розподілені між двома вчителями. Один з них при цьому є завідувачем і несе основну відповідальність за діяльність бібліотеки.

У випадках особливої завантаженості (реорганізація, злиття декількох бібліотек, організація нової бібліотеки) бібліотекарю можуть запропонувати працювати у позаурочний час за додаткову плату.

Приміщення та обладнання шкільної бібліотеки

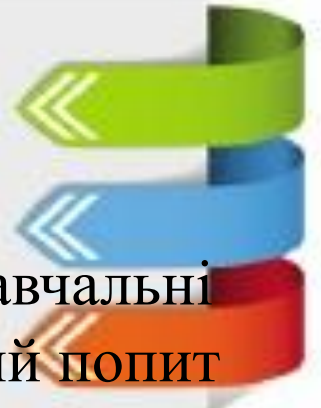
Шкільна бібліотека - це не просто приміщення, де зберігаються книги для навчальних цілей та інші документи. На думку австрійських фахівців, тут відкривається дорога до читання і осмисленого користування інформаційними ресурсами. Тому приміщення шкільної бібліотеки має бути досить великим (для індивідуальної і групової роботи), функціональним і затишним, а також сприяти доброзичливому, спокійному і діловому настрою. Оформлення інтер'єру залежить найбільшою мірою від віку дітей і типу школи. Як інформаційний центр і головне місце спілкування бібліотека повинна займати в шкільній будівлі по можливості центральне положення і бути легко доступною з всіх інших приміщень школи

Фонд шкільної бібліотеки

Формування фонду орієнтоване на профіль, цілі та навчальні програми школи, на інформаційні потреби і читацький попит користувачів (школярів і вчителів), на завдання бібліотеки в залежності від типу школи і віку дітей, наприклад на сприяння читання, навчання інформаційної грамотності, проведення дозвілля і т.д. Довідники та енциклопедії знаходяться у відкритому доступі. Пошук літератури можливий по різноманітних теках:

авторському,
алфавітним,
систематичним,
предметного.

В бібліотеках шкіл, де навчаються діти іммігрантів, є книги на їх рідних мовах.

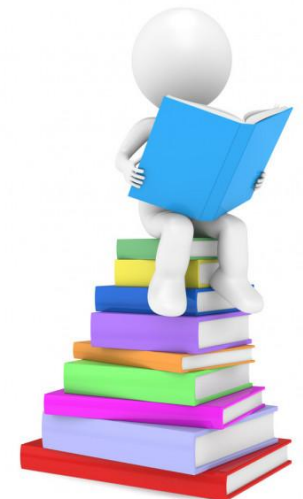
Відповідальність за зміст фонду несе директор школи. бібліотекар повинен звертати увагу на актуальність документів.

До роботи по підвищенню ефективності організації фонду залучаються вчителі, які висловлюють свої рекомендації і побажання.

При закупівлі книг та інших документів для позакласного читання і проведення дозвілля враховуються побажання школярів.

Видавництва в Австрії надають шкільним бібліотекам знижку в 10%.

Бібліотека використовує також доступ до інформації з Інтернет (тематичні портали, бази даних і т.д.)

Австрія відноситься до країн з високорозвиненою та стабільною економікою та високим рівнем життя. Такою цю країну зробили її громадяни. Ми бачимо яку роботу проводить держава по вихованню високодосвідчених фахівців, які вміють вчитися і здобувати необхідні знання. Світовий досвід показує, що такі зусилля не бувають марними.

